

Като децата

Денят на детето не е от големите обществени празници. Много други дни се отбелязват далеч по-тържествено, макар че далеч по-малко заслужават това. Кое не е много редно, защото всички сме били деца – все едно от политическите ни убеждения, националните различия, имуществото, образованието, възрастта, пола и всички други различия, които съществуват между нас. Всички идваме от тази красива, равнопоставена, романтична, пълна със забавления и игри страна, наречена детство. Малко време сме прекарвали там, но пък това е било най-хубавият период от живота ни.

Денят на детето заслужава да се отбелязва още и като начин да се обърне внимание на децата, защото възпитанието и ценностите, които получаваме тогава, са решаващи за по-нататъшния ни живот. Това, което е пропуснато в детството, не може да бъде наваксано после. Раните, което сме понесли като деца, остават завинаги.

А и за нас като християни детската тема е важна, защото всички знаем наизуст изявлението на нашия Спасител: „Ако не станете като дечицата, няма да влезете в небесното царство” (Мат.18:3). Категоричността на тези думи ни предизвиква. Какво означава това? Как да станем като децата? Какво да променим, за да знаем, че сме станали като децата?

Отговорът на тези въпроси можем да намерим като първо се уточним за кои добродетели на децата става дума и на кое от тях се очаква да подражаваме. Очевидно е, че Господ Исус няма предвид да започнем да се държим детински, да ходим с ританки и да си вържем лигавчета, да смучем биберони и да говорим неразбираеми срички, да играем детски игри и изобщо да правим някакви неща, които са присъщи само за детската възраст. Някои хора схващат твърде буквално това изявление и се отдават на странни действия, което предизвиква единствено удивление и съжаление. Очевидно става дума за връщане към някои, но не към всички неща, които са присъщи за детството. Кои са те? Нека се опитаме да погледнем на децата обективно, без излишно идеализиране, за да знаем как да изпълним Христовата повеля. На децата биват приписвани много добродетели, които е спорно дали те наистина притежават, както и им биват приписвани доста недостатъци, които те едва ли наистина имат. Трудно е човек да седне и със студен разум да анализира децата; тук емоцията винаги е силна. А и едва ли е нужно да сме чак толкова аналитични, когато става дума за нещо не особено сложно.

1. Детската чистота

Децата са символ на чистотата, на липсата на лукавщина и задни мисли. Изразът „детска чистота” се използва за нещо кристално ясно и прозрачно. Когато кажем за някого, че е наивен като дете, разбираме пълна наивност, която хваща вяра на всичко и никога не се съмнява в нищо.

Няма да оспорваме детската чистота, да обвиняваме децата в такава сатанинска хитрост, че да ги подозираме в изтънчено хитруване, стигащо до извратеност. Такива истории можем да намерим само в холивудските филми; но Холивуд едва ли е мястото, където се ражда само истина. Но трябва да правим разлика между чистота, която идва от липсата на опит, от липсата на сблъсъци с жестоката действителност, от запазването на децата в една изкуствена среда, осигурена им от техните родители, и чистотата, която е по избор на зрелия човек и за която той е готов да плати цената. Това, че като деца сме били чисти и безхитроствени, е чудесно; но още по-прекрасно е да останем все така чисти и наивни и като възрастни. Не е трудно да си чист, когато някой има задължението да се справя с всичките ти нужди и проблеми, а на теб ти остава само да играеш и да бъдеш безгрижен. Голямата проверка на човека е пред лицето на

житейските грижи и в средата на жестокия свят – тогава ако запази своята чистота, значи е истински човек и заслужава възхищение. Децата все още не са поставени в такива условия, че да се провери качеството на тяхната чистота – не е и нужно да бъдат поставяни. Те са деца и трябва да получат възможност да се насладят на детството си. Но да се възхищаваме на детската чистота не е най-мъдрото; да идеализираме тяхната чистота не е уместно. Нека ги оставим на мира да си живеят детството и да видим как ние, възрастните, да запазим своята чистота сред житейската кал, сред материализма на този свят, сред коварството и интригите. Ако успеем, ако не се увлечем в кални и подли дела, ако удържим своята чистота, това ще е прекрасно. Нашият пример не са децата, а Исус Христос, Който дойде на света в образ като всеки от нас и беше подложен на всички изкушения, на които ние сме подложени, но това не Го принуди да се втурне да прави същото, каквото правеха хората, а остана по детски чист. Нашият пример е поведението на Спасителя, Който беше „във всичко изкушен като нас, но пак е без грях” (Евр.4:15). Той, Който имаше всичките нужни качества да бъде най-издигнатият и прославен на света, Който имаше пълното морално право да иска да е над всички, смири Себе Си и стана слуга, не нагази в калта, не се съблазни да заприлича на всички останали. Ние обичаме да се оправдаваме със света, обичаме да питаме как ще оцелеем, ако не се държим като другите, да се защитаваме и да търсим правата си. Не искаме да бъдем като децата и да позволяваме да ни лъжат. Не е добре наистина да бъдем наивници, които всеки лъже, дори и по отношение на духовните неща; но и да бъдем хитри като светските хора е още по-зле. Понякога се питам дали като сме отгледали децата си в една сравнително тясна среда, като сме ги водили по църквите и сме ги държали в една доста по-чиста семейна среда от обичайното, не сме им направили лоша услуга и не сме отгледали едни същества, безпомощни да се справят в този зъл и суров свят. Да, сигурно не сме ги подготвили добре и те са били лъгани и експлоатирани. Но дали пък е по-добре да отгледаш едни млади хора, които на никого и на нищо не вярват, които са непоправими скептици и материалисти? Дали това второто не е далеч по-голяма беда, отколкото първото? Човекът, който се чувства вълк сред вълци в един вълчи свят е достоен за съжаление. По-добре е да те измамат, отколкото ти да мамиш другите. По-добре е да си наивен, отколкото хитър като лисица и хищен като лъв. А Бог ще промисли и ще опази децата Си в средата, в която са попаднали. Ап. Павел съветва вярващите в Коринт така: „Братя, не бивайте деца по ум, но бидейки дечица по злобата, бъдете пълнолетни по ум” (1Кор.14:20). Ап. Петър също настоява вярващите да пазят своята чистота, макар и да се намират в един материалистичен и зъл свят: „Като отхвърлите всяка злоба, всяко лукавство, лицемерие, завист и одумване, пожелавайте като новородени младенци чистото духовно мляко” (1Петр.2:1,2). Това не е призив за наивност и лековерие, а за запазване на доброто и божественото с цел от една страна да се угоди на Бога и от друга да се покаже на света, че вярващите в Христос не са като него, а са носители на нещо друго. Защото ако ние не покажем на света нещо различно, ако бъдем същите хитреци и тарикати като всички останали, за какво ново можем да говорим? Нашият Спасител познаваше света и знаеше, че праща Своите като овце сред вълци; но в същото време Той е Добрият пастир, Който има грижата да запази овцете от вълците. Един пример от природата може да ни утеши и насърчи: една вълчица ражда около пет вълчета, докато овцата ражда едно, най-много две агнета. Един вълк може да унищожи цяло стадо овце без никакви проблеми. Как тогава е станало така, че днес на земята има милиони овце, а вълците са на изчезване? Отговорът е ясен: хората са взели мерки да пазят овцете, защото те са полезни животни; както и да изстребват вълците, понеже са зли хищници. Нека вярваме, че има кой да се грижи за нас и да не изоставяме своята детска чистота, а да я пазим. Тя ще ни помогне да бъдем одобрени от Господа, макар и да ни навреди в кариерата в този вълчи свят.

2. Детската жестокост

Децата са мили и очарователни, но те могат да бъдат и много жестоки. Още не са се научили да приемат онези, които с нещо са оцетени от съдбата. Знаем колко безпощадни са децата спрямо свои връстници, които са болни, недъгави, слаби. Ако видят някое дете с очила, веднага му лепват прякор. Ако видят възрастен, който едвам върви, не биха се поколебали да му се подиграят, а може и да го блъснат и съборят на земята. Ако някой учител има някакъв тик, ще го съсипят от подигравки. Ако някой дете има проблеми в семейството, ще използват всеки повод, за да му човъркат раната. Състраданието още не им е познато. Трябва да пораснат повече, за да разберат, че не всички са благословени със здраве и сила, с ум и красота и да започнат да приемат оцетените.

В това отношение ние не бива да приличаме на децата. Присъщо за християнската нравственост е съчувствието и тактичността, приемането на хората, които са имали по-нещастна участ. Християнската общност не е глутница хищници, която отхвърля слабите и бавните, а семейство, което се грижи за такива. Не е християнско ние да ценим хората според тяхната младост, красота, сила, богатство и власт, а да пренебрегваме всички останали, които могат само да ни създават проблеми и да ни бъдат в тежест. От всяка дума и дело на Господ Исус бликаше милост и разбиране към човешките страдания. А и изобщо Той дойде на земята от грижа за нас, слабите и окаяни хора, за да ни помогне. С това си навлече една голяма грижа, но понесе всичко, за да изпълни мисията Си. Ап. Петър съветва: „Бъдете всички единомислени, съчувствителни, братолюбиви, милостиви, смиреномъдри” (1Петр.3:8). Ап. Павел също препоръчва на богатите „да правят добро, да богатеят с добри дела, да бъдат щедри, съчувствителни” (1Тим.6:18). Няма съмнение, че човек може да живее далеч по-лесно и приятно, ако пази всичките блага само за себе си и напълно си затваря очите за проблемите на другите хора, за болните, за увредените, за лишените от мъдрост и способности. Това ще му донесе много повече възможности да се развива и да напредва в кариерата си. Но в същото време животът му ще бъде егоистичен и той ще изпада във все по-голяма самота. Никога няма да изпита радост от общуването, ще става все по-капризен и придирчив спрямо другите и ще иска да дружи с все по-красиви и богати приятели. А колкото по-нагоре се изкачваш към върховете на обществото, там става толкова по-трудно и ветровете брулят все по-жестоко. Пък и с годините самият егоист ще изгуби способностите си и ще се нуждае от помощта на другите – и тогава ще разбере колко късогледо е постъпвал, когато е презирал всички лишени от възможности за издигане в житейската йерархия.

3. Неспособността на децата да схванат сложността на живота

Ние се прехласваме по детската наивност и я приемаме като нещо очарователно. Децата наистина не са способни да разберат причините за много явления. Техните предложения за решаване на заплетени ситуации са наивни и неприложими. Понякога те са прави – възрастните излишно са усложнили живота и решението е именно в това да се върнем назад към простите неща. Приказката за новите дрехи на царя прекрасно илюстрира тази истина: само детето с неговата непредубеденост може да види, че царят е гол, както и да се осмели да изрече това на висок глас. Но в много други случаи не са прави. А и да са прави, да се мъчим да променим неща, установени от векове, е прекалено голяма амбиция. Вярно е, че много неща на този свят са безкрайно погрешни и трябва да се променят, но за това се изискват огромни усилия и трябва да се преодолява огромна съпротива. Човечеството е опитвало да се бори с неправдата с войни, въстания, бунтове, стачки и прочие. Резултатът най-често е замяната на една неправда с друга и на едни лоши управници с други лоши управници. Правилно е детското разбиране, че всички трябва да са равни, да има справедливост и

разбирателство. Но никой не знае как да стане така, че това да бъде реализирано. Днес всички виждаме, че светът не върви на добре и нещо трябва да се промени; но когато стане дума за конкретни действия, никой не може да каже какво да се направи. Не бива да ставаме по детски мечтатели, които искат нещо, но сами не знаят какво искат, а още по-малко знаят как да бъде постигнато то.

Библията ни казва, че този свят е безнадеждно объркан и нещата ще се оправят, когато на земята дойде Божието царство така, както то е на небето. Християните не страдат от наивно мечтателство за по-добър свят и по-добри хора. Те знаят колко дълбоки са причините за злото и колко невъзможно е да се поправи нещо. Вместо да чертаят велики планове като Карл Маркс и Ленин как да стане светът по-добър, те се залавят да поправят малките злини около себе си, да помогнат на човека до тях, който е ошетен или болен. Затова великите революционери като Маркс и Ленин са причинили нечувани страдания на света, а скромните и глупави християни са допринесли много повече за доброто и правдата, именно защото не са робували на велики идеи, а са си гледали скромно и упорито работата в ежедневието.

Има още много неща, които могат да се кажат за децата и които не са в тяхна полза. Но и това е достатъчно, за да стигнем до извода, че децата крият в себе си цялото зло и всичките недъзи на човешката природа; само че те са още в зародиш, неразвити, слаби и безобидни. Можеш да им дръпнеш ушенцето и да ги напляскаш. С времето тези недъзи се развиват и тогава вече не е възможно да ги контролираме. И се чудим откъде са изскочили тези млади чудовища.

Защо Исус иска да станем като децата? Защото децата не са честолюбиви и горделиви като възрастните и когато усещат безсилието си, не се срамуват да искат помощ от родителите.

Това е, на което можем да подражаваме. Всеки път, когато ни стане ясно колко сме безпомощни, как не знаем какво да направим, как се нуждаем от подкрепа, нека отиваме при нашия Отец и Го молим за помощ! Нека не се притесняваме, че Той ще ни помисли за глупави деца, че ще се възмути от нашата слабост и ще ни изгони сами да се оправяме. „Няма да ви оставя сираци” (Йоан 14:18), обещава нашият Спасител. Духовният живот не е живот на самота, не е прекомерни изисквания към нас, на които ние не можем да отговорим. Има църкви, които уверяват хората, че са сираци. Според тях ние трябва да се скъсаме от добри дела, без някой да ни помага; Бог гледа отгоре безучастно и критично и все не е доволен. Дори и да сме направили всичко, което ни се нарежда, пак не можем да бъдем сигурни, че сме спасени и одобрени. Това е грозно лъжеучение. Истината е, че нашият Отец винаги е с нас и ни помага с радост в нашите немощи.